

Verlag

Programmaraad Bodembeheer

Datum: 16 december 2021
Tijd: 10.00 - 12.00 uur
Plaats: MS Teams

Aanwezig:

Thom Maas - RWS Bodem+
Jan Fokkens - VNO-NCW
Frank Eijsackers – VvMA, VKB, NL Ingenieurs
Henk Oort – VvMA, VKB, NL Ingenieurs
Joop Jansen – NVPG, Bouwend NI
Marc Langenhuijsen – Omgevingsdiensten
Edwin Jansen - Omgevingsdiensten
Martin Bloemendal – BodemenergieNL

Rachelle Verburg (voorzitter)
Hans Boer – VA
Mark van Lokven - UvW
René Zijlstra – Rijksvastgoedbedrijf
Otto Feenstra – BOG
Henk Koster– SIKB (vanaf 11 uur)
Annelies de Graaf (secretaris) - SIKB

Afwezig:

René Smolders – VNG Web

Marjon Verhoeven – KOBO-HBO

**Actie
door:**

1. Opening en vaststellen agenda

Rachelle Verburg opent de vergadering. De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

2. Wijzigingen samenstelling Programmaraad Bodembeheer

Marc Langenhuijsen gaat in de loop van 2022 met pensioen en neemt voor het laatst deel aan de programmaraad. Zoals in een eerdere vergadering besproken, draagt Marc Langenhuijsen het lidmaatschap aan de programmaraad over aan zijn collega Edwin Jansen. Vanaf 2022 blijft Marc betrokken als agendalid van de programmaraad om Edwin Jansen te ondersteunen.

Frank Eijsackers verlaat per 1 januari 2022 de advieswereld en daarmee ook de programmaraad. Henk Oort van Mateboer Milieutechniek en VVMA, neemt de vertegenwoordiging van VVMA, VKB en NL Ingenieurs over.

3. Stand van zaken discussie reikwijdte BRL SIKB 6000-7000

Rachelle Verburg geeft aan dat dit onderwerp is geagendeerd naar aanleiding van de email van Thom Maas met de vraag of het proces wel goed is verlopen.

Jelle de Boer van het programmabureau van SIKB geeft een toelichting op het doorlopen proces en de stand van zaken:

De Programmaraad Bodembeheer heeft het SIKB-bestuur geadviseerd om ook niet-erkenningsplichtige werkzaamheden in de schema's 6000 en 7000 op te nemen. Het advies van de programmaraad is in oktober als stuk behandeld in CCvD Bodembeheer. Het CCvD heeft daarop de begeleidingscommissie 6000-7000 (BC) gevraagd om de schema's 6000 en 7000 uit te werken in de brede vorm conform het advies van de programmaraad. Daarbij heeft het CCvD het aan de BC gelaten of de BC ook een uitwerking van de smalle variant op zich wilde nemen. Het advies van de programmaraad is ook als stuk in het bestuur besproken. Het bestuur heeft gezegd de brede reikwijdte uitgewerkt te willen zien. Met de kanttekening dat als het Ministerie van I&W daar anders over besluit, dat de eigen verantwoordelijkheid van het Ministerie betreft.

Vandaaruit heeft de BC verder 10 documenten (2 BRL-en, 8 protocollen) met brede en smalle reikwijdte uitgewerkt. Vervolgens heeft de BC deze stukken besproken en besloten om in februari de documenten met de brede reikwijdte voor te leggen aan het CCvD Bodembeheer ter vaststelling. Daarbij heeft de BC niet gekozen voor aparte scopes voor erkenningsplichtige en niet-erkeningsplichtige werkzaamheden, omdat het verschil in handelingen tussen erkenningsplichtige en niet-erkeningsplichtige werkzaamheden beperkt is. Om tegemoet te komen aan de zorg dat de certificatie gebaseerd wordt op niet-erkeningsplichtige werkzaamheden, is in de BRL-en bepaald dat bij initiële en opvolgings-audits in ieder geval de erkenningsplichtige werkzaamheden moeten worden geaudit. Niet-erkeningsplichtige werkzaamheden kunnen daaraan toegevoegd worden.

Thom Maas geeft aan dat de toelichting door Jelle de Boer veel verduidelijkt. Bij collega's bestond het beeld dat via de BRL SIKB 6000-7000 de erkenningsplicht opgerekt zou worden. De beelden kloppen soms niet met de feiten, waardoor er veel discussie binnen het ministerie is geweest. Thom Maas staat nog steeds achter het advies om in de normdocumenten een bredere reikwijdte uit te werken, waarbij het in de uitwerking heel helder moet zijn dat de erkenningsplicht niet wijzigt door de normdocumenten.

Jelle de Boer geeft aan dat in de BRL-en een overzicht is opgenomen van beschreven werkzaamheden en of deze wel of niet onder de erkenning vallen, met een verwijzing naar de wettelijke bepaling van de erkenningsplicht van werkzaamheden in de wetgeving (Bal). In de protocollen is bij iedere eis aangegeven of de eis valt onder een erkenningsplichtige werkzaamheid, een niet-erkeningsplichtige werkzaamheid of beide.

Otto Feenstra vindt dat in de normdocumenten geen omschrijving van de reikwijdte van de erkenningsplicht moet worden opgenomen. Het is aan de rechter om dat te bepalen op basis van de wetgeving. In toelichtende vorm kan hier wel een en ander in de normdocumenten worden opgenomen, onder verwijzing naar de wetgeving. Dus niet wettelijke teksten herhalen, want dit kan leiden tot inconsistenties bij wijzigingen in de wetgeving.

Jelle de Boer onderschrijft dit. Er worden in de normdocumenten geen definities herhaald, maar verwezen naar het Bal en Rbk bijlage C. Hiervoor is één uitzondering gemaakt, namelijk voor tijdelijke uitname. De reden hiervan is dat deze werkzaamheid heel diffuus is en lastig te doorgronden. Daarom is hierbij wel de letterlijke tekst uit het Bal overgenomen.

Mark van Lokven vraagt wat de uitkomst is van de discussie over de onderhoudseis voor protocol 7003. Het marktvolume in dit werk is beperkt, waardoor het een uitdaging is voor de certificaathouders om voldoende projecten uit te voeren.

Jelle de Boer geeft aan dat de BC n.a.v. de reacties de competentie-eisen voor protocol 7003 heeft herbezien en daarover heeft afgestemd met vertegenwoordiging van aannemers.

Jan Fokkens geeft aan dat hij, zoals ook was aangegeven in het advies van de programmaraad, het niet acceptabel vindt om niet-erkeningsplichtige werkzaamheden in de schema's op te nemen. Dat maakt het onnodig complex.

4. I&W-programma Verbetering Bodemstelsel

I&W heeft een eerste aanzet voor een Leidraad voor de inhoud van normdocumenten opgesteld. Otto Feenstra licht de achtergrond toe: Er is geconstateerd dat er nogal wat bepalingen misschien niet op de juiste plek staan. De bij de stukken gevoegde leidraad is een eerste opzet door I&W met daarin een uitwerking van wat vastleggen in regelgeving, wat in NEN-normen, wat in BRL-en

en wat in Europese normen. Tevens is aangegeven welke voorschriften als middelvoorschrift en welke voorschriften als doelvoorschrift uitgewerkt kunnen worden. Ook zegt de leidraad dat in normdocumenten geen teksten van de regelgeving overgenomen moeten worden, en dat voorschriften en bepalingen eenduidig en handhaafbaar moeten zijn. Het wordt een leidraad die handvatten geeft voor nieuwe en bestaande normdocumenten.

Niet iedereen heeft het document tot in detail gelezen. Afsproken wordt om het document in een volgende vergadering in detail te bespreken. Vooruitlopend daarop worden eerste reacties gedeeld:

- Frank Eijsackers: document geeft een goede aanzet, dubbelingen zijn doorn in het oog.
- Martin Bloemendal vraagt hoe het vervolgtraject er uit gaat zien. Wanneer is input van de Programmaraad nodig? Otto Feenstra geeft aan dat er nog geen formeel vervolgtraject/tijdpad is bepaald.
- Thom Maas stelt dat SIKB een analyse zal moeten doen waar de documenten aangepast moeten worden om in lijn met de uiteindelijke leidraad te komen. Annelies de Graaf stelt voor om deze analyse uit te voeren als er consensus is over de leidraad, en op te nemen in het jaarplan 2022.

AndG

Otto Feenstra geeft aan de leidraad ook losse acties beschrijft die SIKB zelfstandig in 2022 kan oppakken en verzoekt deze daarbij te betrekken.

- Mark van Lokven vraagt of voorzien is om informatieve documenten (handreikingen/richtlijnen) in de leidraad te betrekken. Otto Feenstra geeft aan het document daar niet op in gaat. Wel is in het verbeterprogramma gesproken over verbetering van communicatie. Daar kunnen ook handreikingen onder vallen. Als daar ideeën voor zijn kunnen koepels, branches en wij als programmaraad dat inbrengen. De uitkomst van het verbeterprogramma bevat een beschrijving van alle initiële verbetermaatregelen met een advies wat hiermee te doen. Ook voor schrappen en toevoegen van aantal werkzaamheden onder de erkenningsplicht. Dit gaat eind 2021 naar de kamer. Afsproken wordt om dit aspect bij de bespreking van de leidraad te betrekken. Daarbij zal door het programmabureau een overzicht van SIKB-handreikingen voor bodembeheer worden opgesteld, en worden besproken of het wenselijk is de werkzaamheden die in de handreikingen zijn omschreven in de erkenningsplicht onder te brengen.
- Thom Maas ondersteunt het punt van Mark van Lokven. Er zijn vele handreikingen. In www.bodemrichtlijn.nl staan de best beschikbare technieken. Die horen ook bij dit hele palet van instrumenten.

HKo
AndG

In de volgende vergadering zal de aanzet voor de Leidraad voor de inhoud van normdocumenten inhoudelijk bediscussieerd worden.

5. Opvolging acties Programmaraad Bodembeheer

Actie 8: Notitie IenW m.b.t. zorgpunten ZZS. De concept-notitie is op 9 december rondgemaild voor reactie. Aan de hand van de ontvangen reacties volgt een nadere inhoudelijke gedachtewisseling:

- Jan Fokkens ziet als oplossingsrichting om in Nederland niet verder te gaan dan de stoffen die benoemd zijn in de Europese Green Deal. Nu eist Nederland dat fabrikanten meer stoffen op het etiket zetten dan op Europees niveau is afgesproken. We maken het daarmee in Nederland veel te complex. Nederland is een grondvragend land, en de kaders moeten voor import van grond moeten duidelijk zijn.
- Otto Feenstra geeft aan dat de Vereniging Afvalbedrijven bij IenW heeft aangedrongen om de

potentiële ZZS buiten beschouwing te laten.

- Hans Boer licht toe dat definities voor grond en bouwstoffen op zich duidelijk zijn, maar dat er stromen zijn die niet voldoen aan de definitie voor grond en ook niet aan de definitie voor bouwstoffen. Dit leidt in de praktijk tot een grijs gebied.
- Rachelle Verburg geeft aan dat het van belang is dat het rijk een kaderstellende rol speelt. Nu zijn veel gemeenten zoekend naar hoe zij in de praktijk moeten omgaan met ZZS. De aangekondigde uitbreiding van de Risicotoolbox voor ZZS is nog niet beschikbaar. Er is grote behoefte een centraal kader en kennisvoorziening.
- René Zijlstra geeft aan dat zijn zorg veel verder gaat dan hergebruik van grond en bouwstoffen. Een groot zorgpunt is dat er geen normen zijn, waardoor de detectielimieten in praktijk als een soort norm worden gehanteerd. Dit is vaak niet passend in de praktijk. Daarnaast is een grote zorg hoe ZZS de grondwaterkwaliteit beïnvloeden.
- Hans Boer: er moet een juiste procedure zijn voor hoe te handelen als een nieuwe ZZS in bodem, bagger of bouwstoffen worden aangetoond. De PFAS-problematiek heeft laten zien dat we niet als eerste stap de detectielimiet als norm moeten gaan stellen, want dat leidt tot hoge kosten en stagnatie in de praktijk.

Besloten wordt dat vanwege de complexiteit van het onderwerp een notitie aan lenW geen goede vorm is. De actie daartoe wordt geschrapt. De actie om Martin van Gelderen uit te nodigen blijft staan. Ter voorbereiding daarvan wordt de input van de bespreking van dit onderwerp op 11 oktober en op 16 december gebundeld in een notitie met aandachtspunten voor de programmaraad zelf.

AndG

Actie 11: Analyse van de impact van maatschappelijke opgaven op SIKB schema's voor bodembeheer:

De reactie van de programmaraad van 11 oktober jl. is samen met reactie van het programmabureau verwerkt in een volgende versie ([bijlage 5.1](#)).

Nadere bespreking met en prioritering acties en voorstellen voor communicatie volgt in 2022.

RV,
AndG

Actie 14: Op te stellen advies m.b.t. toevoegen van werkvoorschriften voor monsternamen van grond en grondwater t.b.v. PFAS-analyses aan de normdocumenten voor bodemonderzoek en partijkeuring. Bij de bespreking op 11 oktober is niet ingegaan op de argumentatie voor het advies. De programmaraad is gevraagd argumenten te benoemen. Daarop zijn de volgende reacties gegeven:

- Otto Feenstra is van mening dat de werkwijze voor monsternamen in een NEN-norm moet worden uitgewerkt. In SIKB-protocollen kan daarnaar worden verwezen.
- Jan Fokkens: Het handelingskader PFAS is deze week uitgebracht. Het is bewust geen 'definitief' handelingskader, dus het betreft nog niet genormeerde stoffen. Hou het daarom bij de handreiking en zorg voor een eenduidige monsternamen-richtlijn.
- René Zijlstra: Juist om het simpel te houden wil ik als opdrachtgever dat dat geborgd is dat men automatisch de goede richtlijn hanteren, waar een veldwerkbureau op geaudit wordt. Daarom is het belangrijk dat de werkwijzen worden vastgelegd in de normdocumenten onder de erkenningsplicht.
- Frank Eijsackers: Zorg voor helderheid en eenduidigheid door dit te regelen in de normdocumenten, conform de toekomstige leidraad die door lenW wordt ontwikkeld.
- Henk Koster is het eens met de vorige twee sprekers: we moeten geen uitzondering voor deze stof maken en zorgen dat we de bemonstering voor PFAS net als voor andere stoffen te

borgen in de normdocumenten en toetsbaar te maken.

Rachelle Verburg concludeert dat de meerderheid van de programmaraad voorstander is voor een advies vanuit de programmaraad aan het SIKB-bestuur om de monsternamen voor PFAS te borgen in de normdocumenten voor het veldwerk, in aansluiting op de nog verder door I&W uit te werken Leidraad voor de inhoud van normdocumenten. Annelies de Graaf zal de concepttekst voor het advies opstellen en voor reactie voorleggen aan de programmaraad.

AndG

6. Overleg met CI's over kennisverbetering uitvoering

Op 29 oktober heeft een klein comité van de programmaraad (Martin Bloemendal, Hans Boer, Franks Eijsackers) gesproken met een vertegenwoordiger van de certificerende instellingen (Jan Keijzer van KIWA).

Toelichting door Frank Eijsackers: De aanleiding voor het gesprek is de wens van de programmaraad voor versterking van de rol van de CI's in het stelsel. Die discussie speelt ook elders. Het was een open gesprek. Frank Eijsackers ziet twee vervolgcacties voor de programmaraad:

- a. Jaarrapportages in de programmaraad bespreken. Kanttekening is wel dat dat pas eind het jaar daarop wordt gepubliceerd, en wijzigingen in de BRL dan nog 2 jaar vergen.
- b. Voor vervolg bespreken: welke positie zien we voor de CI's: willen we de CI's ernaast, ertussen?

Rakend aan dit vraagstuk is de opiniërende notitie 'Certificering: de missing link?!' die Martin de Bree (o.m. Erasmus Universiteit) in opdracht van KIWA en SIKB heeft opgesteld over de rol van certificering in relatie tot publiek toezicht. Het standpunt luidt: publiek toezicht en certificatie kunnen elkaar versterken en moeten dat blijven doen, ook onder de Omgevingswet.

Reacties n.a.v. gesprek met de CI's:

- Otto Feenstra: Is geschrokken binnen verbeterprogramma dat ILT slechts op 10 van de 70 normdocumenten controles uitvoert en dan ook nog eens obv een bodemsignaal. Otto Feenstra heeft daarom binnen het verbetertraject voorgesteld om het overheidstoezicht te schrappen (bevoegdheid voor toezicht op art. 18 Bbk schrappen) onder uitbreiding van de audittijd.
N.a.v. de aanbeveling m.b.t. uitbreiding van de essentiële eisen merkt Otto Feenstra op dat de essentiële eisen tijdelijk zouden zijn. Daarom vindt hij dit een vreemde aanbeveling. Momenteel is er geen eenduidigheid in de essentiële eisen doordat de schemabeheerders hier verschillend mee om gaan.
- Jan Fokkens vindt het opmerkelijk dat op sheet 8 staat dat de CI's vinden dat de het consensusmodel dat SIKB hanteert de verbeteringslag tegenhoudt. Jan Fokkens deelt de visie van de CI's op dit punt.
- Hans Boer: Een voorbeeld van het punt dat Jan Fokkens aanstipt is BRL SIKB 2100 voor mechanisch boren. Hiervoor zijn essentiële eisen voorgesteld, maar dat is tegengehouden door de branche.
Eens om de aanbevelingen van de CI's in jaarlijks in de programmaraad te bespreken. Consensus mag niet ten koste gaan van heldere en duidelijke lijnen.
- Martin Bloemendal: Aandachtspunt is ook het verschil in wat CI's constateren en wat ILT constateert. Doel van het gesprek was ook om te bespreken wat is nodig om een sterke feedback loop te krijgen richting schema en certificaathouders. Het gesprek gaf voldoende

aanknopingspunten om verder te spreken over de rol van de CI's binnen SIKB. Martin Bloemendal wil deelnemen aan vervolg gesprek met de CI's.

- Henk Koster: Het verslag geeft de mening van de CI(s) weer. Henk Koster vindt het consensusmodel wel wenselijk. Er is veel draagvlak dat juist het consensusmodel dat SIKB hanteert een goed punt is. Henk Koster heeft ook een stuk van ILT vanuit het Programma verbetering bodemstelsel over rol van de CI's gezien. Het is goed om al die meningen bijeen te brengen en te bespreken in de programmaraad.

Rachelle Verburg concludeert de volgende vervolgacties voor de programmaraad:

- 1) Voortaan de jaarrapportages op strategisch niveau in de programmaraad te bespreken (wellicht aan de hand van concept-rapport). Daarbij ook de CI's uitnodigen.
- 2) Vervolgbespreking over de rol van de CI's in het stelstel agenderen in de programmaraad.
- 3) Tevens de discussie over essentiële eisen agenderen in de programmaraad.

RV,
AndG

Reacties n.a.v. notitie Martin de Bree:

- Hans Boer: De notitie stelt dat certificering kan overheidstoezicht aanvullen. Maar als bedrijf doe je kwaliteitsborging om de kwaliteit van je product te borgen, niet als verlengstuk van de handhaving.
- Otto Feenstra: De titel zou eigenlijk moeten zijn "Certificering: de verbindende link".
- Henk Koster: aanleiding voor de notitie is de discussie bij het rijk over de aansluiting van certificering en toezicht. Dit speelt in het verbeterprogramma. We zien daar allerlei verschillende standpunten. Daarom moeten we als SIKB daar het gesprek over voeren en duidelijkheid scheppen over de taken die toebedeeld zijn. Henk Koster stelt voor om op de jaarkalender voor 2022 de rolverdeling tussen privaat toezicht en publiek toezicht te agenderen.
- Frank Eijsackers vindt de toon van de notitie wat gekleurd. De notitie geeft niet aan wat de kracht van certificering is. De uitspraak 'bedrijven hebben onvoldoende kennis' deelt hij niet.

RV,
AndG

7. Concept-verslag 11 oktober 2021 en openstaande acties

De nagekomen reactie van Otto Feenstra, die nog zichtbaar in het concept-verslag was weergegeven, wordt verwijderd. Voor het overige zijn er geen opmerkingen.

Met voorgenoemde afspraak wordt het verslag vastgesteld.

AndG

De actiepunten 3, 8, 11 zijn geagendeerd in de vergadering. De overige actiepunten zijn niet besproken.

8. Rondvraag/actualiteiten

Otto Feenstra stelt voor om de het werken met wijzigingsbladen ter discussie te stellen in de programmaraad. Dit komt op de gespreksagenda voor 2022.

RV
AndG

9. Sluiting

Rachelle Verburg dankt iedereen voor de bijdrage en sluit om 12.13 uur de vergadering.

Vergaderschema Programmaraad Bodembeheer 2022

dinsdag 1 februari 2022	10.00 – 12.00 uur	online
maandag 28 maart 2022	10.00 – 12.00 uur	online
donderdag 23 juni 2022	13.00 – 16.30 uur	Locatie in het midden van het land. Vergadering met de Programmaraad Bodembescherming
maandag 3 oktober 2022	9.30 – 12.30 uur	Utrecht
maandag 5 december 2022	9.30 – 12.30 uur	online